

Tweede naïviteit

Voorganger: Ds. Stella Muns

Lezingen:

1^e schriftlezing: Lucas 10: 1-12

2^e schriftlezing: Jesaja 66: 7-13

Middenin de zomer neem ik de vrijheid om nog een keer stil te staan bij een Schriftlezing die enkele weken geleden ook aan de orde was. Ik preekte erover in de Morgenster en door reacties daar voel ik me uitgedaagd het nog eens te verwoorden. Ik denk vooral graag nog wat verder na over hoe het begrip 'tweede naïviteit' ons kan helpen te verstaan of Jezus ook ons als zijn leerlingen "als lammeren onder de wolven" de wereld in zendt: wat krijgen wij wél mee voor onderweg? Een vermogen aan vrede en heilzame 'therapie'?!
Thema: Tweede naïviteit

De leerlingen van Jezus worden op campagne gestuurd naar iedere plaats waar hij van plan is heen te gaan. Zij moeten zijn komst voorbereiden. Het is geen campagneteam met toeters en bellen, zeker niet met alle heisa die je in de VS maar ook steeds meer bij ons rond verkiezingen ziet, twee aan twee worden ze er opuit gestuurd naar de plaatsen waar hij van plan is heen te gaan.

"Als lammeren onder de wolven" zegt Jezus, als lammeren onder de wolven stuur ik jullie erop uit. Dat is nogal wat, zo weerloos! Geen geldbuidel, geen reistas, geen sandalen, blootsvoets, kwetsbaar. En als je een huis binnen gaat zeg dan "vrede voor dit huis". Zo zond Jezus 72 leerlingen er 2 aan 2 op uit.

Dat is allemaal natuurlijk erg lang geleden en wij horen niet bij die 72 dus zo op het eerste gezicht denk je: waar gaat dit over, wat heeft het met mij te maken? Wat heeft deze tekst met ons te maken. Maar ja, wij zijn toch ook mensen aan wie de boodschap van Jezus is toevertrouwd, we hebben iets met die bijbel en die woorden van Jezus anders zaten we hier niet. Ze zijn aan ons doorgegeven en wij mogen ze ook weer doorgeven en er vanuit leven in deze wereld waarin geloven zo onvanzelfsprekend is, omstreden ook geloven anno 2016 "als lammeren onder de wolven"? Slaat dat ook op ons?

De Franse filosoof Paul Ricoeur heeft ons het begrip tweede naïviteit aangereikt en ik denk dat ons dat kan helpen deze woorden van Jezus te verstaan. Naïef - dan denken we aan kinderlijk, lief, kwetsbaar, volzaam, goedgegelovig, beïnvloedbaar en ziet het kwaad ergens niet van in. Ricoeur schreef dat naïviteit (in de zin van ontvankelijkheid) voorwaarde is voor religieus geloof. Maar in onze moderne tijd zijn we mondig en kritisch, we denken zelf na, naïviteit is onmogelijk geworden.

Geloof in de moderne samenleving achtte hij alleen nog mogelijk als wij een tweede vorm van naïviteit weten te bereiken: *een naïviteit die door de kritiek is heen gegaan.*

Zo lezen moderne gelovigen de bijbel niet op een letterlijke en normerende manier, maar als inspiratiebron - zoals we dat ook steeds meer doen in onze kerken, maar het is breder.

Een tweede naïviteit kan ook een levenshouding die past bij wie Jezus wil volgen. Niet de onbevangen eerste naïviteit van een kind dat nog moet leren wat teleurstellingen zijn maar een tweede naïviteit, van mensen die door ervaringen wijs zijn geworden, door schade en schande groot en volwassen, en toch kiezen om zich te blijven verwonderen, te vertrouwen dat de weg van Jezus begaanbaar is, dat wat hij ons meegeeft voor onderweg genoeg is.

Want hij zendt zijn leerlingen als lammeren onder de wolven, en in deze tijd van terreuraanslagen en zelfs een moord op een priester in een kerk krijgt die uitdrukking nog eens zo'n donkere kleur.

Geen geldbuidel, geen reistas, geen sandalen - laat staan een wapen een mes of een geweer - blootsvoets, kwetsbaar. Hoe kunnen we gelovigen zijn vanuit een tweede naïviteit in onze dagen?

Ze krijgen wél iets mee. Daar wil ik me op concentreren vanmorgen - wat ze wel meekrijgen voor onderweg, en of dat ook iets voor ons is. Wat krijgen die 72 mee? ... Een vermogen. Niet een vermogen in de zin van geld, nee ze nemen niks mee behalve zichzelf maar wel een vermogen in de zin dat ze iets kunnen: en daar horen twee kernwoorden bij -- vrede - het vermogen om vrede door te geven - zieken genezen - het vermogen om zieken te genezen

En je eerste woord bij een ontmoeting: vrede! Wat dát kan doen, het eerste woord bij een ontmoeting, de eerste indruk, hoe je een ander tegemoet treedt, misschien best wel onbevangen en vriendelijk. Hoe treden wij anderen tegemoet? Laten we eerlijk zijn. Met veel mensen die we ontmoeten, of het nu straks onder de koffie is of later buiten of van de week, met veel mensen heb je al een geschiedenis, door eerdere ervaringen of zelf aanvaringen heb je een beeld van iemand, en bepaalde verwachtingen, o die zal wel zus of zo reageren, je hebt zo je voorkeuren en antipathieën, o nee, daar heb je die weer, of je bent zo

teleurgesteld in iemand dat je alleen maar wantrouwen voelt, of misschien ben je wel vooral angstig en heb je altijd de neiging om je kleiner te voelen dan de ander, of onzeker, wat heb ik hier voor vlees in de kuip, dus: pantser aan, vriendelijke glimlach kan er misschien nog net af, maar diep van binnen ziet het er anders uit, en werkt natuurlijk door in ontmoetingen, in relaties, in samenwerking op je werk bijvoorbeeld.

Kan het anders? Hoe kunnen we, hoe durven we gehoor te geven aan Jezus' opdracht de ander onbevangen, weerloos en vredevol te ontmoeten? Als je niet met vrede wordt ontvangen, zegt Jezus dan zal die vrede, die je hem / haar toewenst *bij je terugkeren*, met andere woorden, die vrede neemt niemand je af, die hou je bij je, die is van jou - je kunt hem de ander toewensen, proberen uit te stralen, maar als die ander jou niet met vrede tegemoet treedt, nou dan niet.

Ik had onlangs een gesprek met iemand die af en toe bij mij komt in de Rembrandthof en aan haar moest ik hierbij denken. Ze vertelde dat ze met een vriendin uit eten was geweest, een vriendin die meestal zelf veel aan het woord is, en dat ze nu eens geprobeerd had iets te vertellen over waar ze zelf zorgen over had - die vriendin zat meteen vol adviezen, liet haar nauwelijks uitspreken, raadde haar van alles aan dat ze al lang geprobeerd had, er gebeurde wat in dat bekende gedicht van Leo Buscaglia Luister wordt beschreven:

Als ik je vraag naar mij te luisteren,
en jij begint mij adviezen te geven,
dan doe je niet wat ik je vraag.
Als ik je vraag naar mij te luisteren,
en jij begint mij te vertellen,
waarom ik iets niet zo moet voelen als ik
het voel,
dan neem je mijn gevoelens niet serieus.

Ja, zei de vrouw die bij mij op bezoek was, zo was het precies, en toen ik haar vroeg hoe dat verder ging, zei ze, dat ze vriendelijk tegen haar vriendin had gezegd: je luistert niet, ik voel me niet serieus genomen. En dat de vriendin toen boos werd, steeds bozer. Ze was bij het afscheid nog boos geweest. Maar mijn bezoeker was niet boos geworden en ze had er niet slecht van geslapen. Ik heb dat in mijn jeugd geleerd, vertelde ze. Ik werd altijd gepest, kinderen gooiden zelfs met stenen naar me - later op de Middelbare school gelukkig niet meer - maar daar heb ik van geleerd de boosheid van anderen buiten me te laten, van binnen vrede te houden en vriendelijk te blijven. Ik laat me niet meeslepen in een ruzie, maar probeer wel duidelijk te zijn over wat ik zelf voel.

Hieraan moest ik denken bij die woorden van Jezus: als er niet een vredelievend mens woont in dat huis waar je komt, dan zal de die vrede, die jij hem toewenst bij je terugkeren.

Het is eigenlijk een stap in de richting van geweldloze communicatie, communicatie gericht op het opbouwen van een relatie, die gebaseerd is op openheid en mededogen. Lijkt heel naïef - maar is het niet de enige weg? Je inleven in de ander en respect hebben voor en aandacht geven aan je eigen gevoelens en die van de ander. Ongeacht de verschillen die er zijn. Dit vermogen aan vrede die je de ander toewenst neemt niemand je af. Het "keert bij je terug".

Het tweede vermogen dat de 72 van Jezus meekrijgen is het vermogen om zieken te genezen, therapeuten in het Grieks, therapeuten te zijn. Minister Schippers zou er denk ik wel blij mee zijn, als ze dit hoorde. We moeten van haar allemaal wat meer therapeut worden, want de gezondheidszorg is veel te duur, mensen moeten met hun problemen meer naar de buurvrouw en in onze participatiemaatschappij moeten we zoveel mogelijk alles zelf aan de keukentafel oplossen. Maar alle gekheid op een stokje, dit is ook een vermogen dat we niet moeten onderschatten denk ik. En dan gaat het niet over extreme situaties van wonderbaarlijke genezingen, daar hebben we toch doorgaans niet mee te maken.

Er is in kringen van de gezondheidsraad een hele interessante ontwikkeling gaande van verandering in denken over ziekte en gezondheid. Gezondheid wordt niet langer gezien als een toestand van 'er is niets aan de hand' - fysiek en psychisch - een toestand van totaal welbevinden, maar gezondheid wordt meer gezien als een proces van omgaan met het onvolkomene, dus ook als iemand niet helemaal beter wordt, een ongunstige diagnose heeft gekregen of moet inzien dat hij of zij moet gaan leven met een beperking - dan kan er na de eerste schrik en verdriet ook een fase komen van leren omgaan hiermee - Voor ons is deze veranderende manier van denken een geweldig aanknopingspunt om de opdracht van Jezus in de praktijk te brengen om therapeutisch zijn komst voor te bereiden; en niet te onderschatten wat hij ons meegeeft aan vermogen om zieken te genezen - niet in de zin van dat alles over gaat en dat alles te repareren zou zijn - in de zin van elkaar helpen de onvolmaaktheid, de geschondenheid, de pijn in onze levens te dragen en verdragen. wat wij, jij en ik, zelf daarin kunnen in de zin van bijstaan, helpen, opvangen, er zijn, aandacht schenken, dat is een geweldig vermogen voor onderweg. Dan staat dat niet meer zo ver van ons af.

Zouden zo ook wij ons zo kunnen laten zenden als lammeren onder de wolven met het vermogen om vrede door te geven, met het vermogen therapeutisch te zijn?

Als je het verhaal verder leest, zul je zien, dat de II enthousiast terug keren. Zelfs demonen onderwerpen zich, vertellen ze aan Jezus! En de duivel dondert van zijn troon! "Overwin het kwade door het goede" heeft

Jezus ergens anders gezegd.

Ik denk dat we vaak heel wat in onszelf te overwinnen hebben om tot iets van die tweede naïviteit te komen, de angst, het oordeel en vooroordeel, de weerstanden in onszelf te overwinnen, onze angsten onder ogen te zien en te testen op hun gehalte aan realiteit, te ontdekken hoe je vastloopt als je je alleen daardoor laat leiden, dat kan een levensopdracht zijn, maar dan ben je wel op de goede weg, de weg van Jezus! Jij als individu, maar ook als gemeente - tenslotte mogen ze 2

aan 2 gaan, niet alles hoeft je alleen te doen - een campagne team van Jezus, niet met een luidsprekerwagen voor hem uit, ook niet als de reclamekaravaan die de renners van de Tour de France voorafgaat meer als antennes, om op te vangen wat in de wereld leeft, luisterend, wat is nodig aan vrede, aan genezing, hoe kunnen wij daarop inspelen. Als lammeren onder de wolven, kwetsbaar, onbevangen, het is een lastige, maar ook heel kostbare en eervolle opdracht.